

Anmeldelser.

Fynsk hjemstavn, månedsskrift for den fynske øgruppe.

Udgivet og ledet af lærer H. C. Frydendahl i Krarup. 3. årg.

Om den opgave, skriftet vil løse, hedder det således: »Det er hensigten i »Fynsk hjemstavn« at bringe bidrag om den fynske øgruppes natur, folkeliv, historie og dermed nærliggende emner. En særlig opgave ønsker månedsskriftet at løse ved at fremdrage folkeminder, ... at få interesserede mennesker til hver på sin egn at optegne sagn og sange, sæder og skikke, overtro, gamle udtryk og meget andet kulturhistorisk værdi.«

I længere tid har skriftet indeholdt »fynske planteflavne og folkeminder om planter«, af Axel Lange. Endvidere en del sagn fra gammel tid, især fra Vejstrup-egnen og fra svenskekrigens tid. Et par artikler om humleplukning og humlehandel, o.s.v. Sjælden smukt typografisk udstyret, gode billeder.

Bidrag til Jærnved sogns historie, 2. halvbind 1930, 262 sider. Af Hans Duborg og P. Nygård. Udg. af historisk udvalg for Jærnved sogn.

Første halvbind »af flere Jærnvedboere, 168 sider, redigeret af P. Nygård«, kom allerede for 9 år siden (1921) man har altsaa ikke forhastet sig, og det er godt det samme. — Bogen er meget ujævn på grund af de mange forfattere, og den flittig indsamlede store stofmængde skulde nok være noget mere bearbejdet. Alligevel indeholder bogen en mængde interessante oplysninger, adskilligt mere end de fleste af den slags arbejder. Det er

især gårdejer Hans Duborg og lærer P. Nygård, som har trukket den store del af læsset til huse. Der er grund til at nævne dem og andre lokalhistorikere af den art med tak, thi det er gerne al den løn de får.

Torben Klinting: Fra Jyllands vestkyst. Forlagt af Viggo Nielsen, N. Nebel, 1930.

Torben Klinting har sit eget område: fiskere og søfolk og deres liv, han forstår dem og opfatter sikkert, og så har han den gode beskedenhed selv at kunne træde tilbage, hvor han synes de gamle sømænd bedst selv kan fortælle. »Simon Enevold Andersen og hans slægt,« »uddrag af en sømands breve«, »dampskibet Iris« og »oplevelser til søs«, er vel noget af det, som læses med størst interesse. — Man sættes tilbage til en snart ukendt tid og ukendte oplevelser (skøndt det kun er 60—70 år siden), da det at rejse både var en vanskelig, farlig og langvarig historie. Hvad mener man om en sejltur rundt om Sydamerika til Kalifornien, som tager næsten et år, men også på sådanne ture er passagerer med.

Det er ikke for tidligt, at disse minder bliver fæstet på papiret, — også de hører med i vort folks oplevelser.

Endnu en bog med folkeminder skal nævnes, thi skøndt den ikke vedkommer just Ribe amt, så er dog sindet og oplevelserne væsentlig de samme, det er musæumsforstander H. P. Hansens: *Kultur og sprog minder fra Midtjylland*. Især er skildringen af »Lund marked« festlig, — ikke mindst for de ældre, som har oplevet markeder som de var i gamle dage, inden jærnbaner og stationsbyer var til. Der kunde alting aftales, ligefra studehandler til giftermål, og der kunde al ting købes — der var ikke den ting inden og uden døre som ikke kunde fås på markedet. Man solgte

og købte, man spurgte nyt og drøftede gammelt, man dansede, drak og sloges, — altsammen grundigt, thi det var et års opstemmet festglæde, der skulde have luft!

Endelig må også Hugo Matthiessens bog »hærvejen« nævnes. »En tusindårig vej fra Viborg til Danevirke« er undertitlen. Grundig og omstændelig gøres der rede for vejen og dens omgivelser, men især for vejens betydning i vor historie tiderne igennem: En hærvej og kongevej, en handels- og pilgrimsvej, og tilsidst bare en studevej. Store stykker er nu taget ind i moderne vejlinjer, det gælder f. eks. forgreningen i Asbo (Bække sogn), den ene gren fortsatte i gamle dage mod syd over Skodborg og Farriskoven til Toldsted ved Aabenrå, hvor den igen mødtes med den anden gren, som havde været et sving om efter Foldingbro—Ribe—Toftlund. Og sådan er det i det væsentlige den dag i dag. Andre stykker, f. eks. det over Randbøl hede, ligger hen som musæumsgenstande.

EFTERSKRIFT.

Som man vel har lagt mærke til er seminarielærer Haar, Ribe, gået ud af bestyrelsen på grund af sin udnævnelse til seminariets forstander. På samfundets vegne bringer jeg ham herved en tak for hans arbejde. — På hans forslag gik den ældste af suppleanterne, fabrikant Kromann i Esbjerg, ind i hans sted og overtog sekretærposten. Der vil da ved generalforsamlingen i Ribe i marts være at foretage valg af en suppleant foruden et bestyrelsesmedlem.

Foruden beretninger om hedeopdyrking har vi i år medtaget andre ting fra heden især om hedebrande og sandflugt. Om det sidste kommer til næste år et par beretninger fra klitten, dels Fanø, dels Henne og Lønne. Fabrikant Kromann har en mængde stof om »møller og kroer, veje og broer«, som han antagelig vil gøre os delagtig i. De interessante undersøgelser angående jærnudvindingen i oldtid og middelalder vil blive forsat, og her beder vi om medlemmernes, såvel som den hele befolknings, hjælp og velvilje. Af fremtidige opgaver kan nævnes undersøgelsen af de spor der endnu kan findes af oldtidsagerbrug, hvorom dog allerede i næste hæfte professor Gudmund Hatt vil skrive en artikel. Derimod mangler vi en mand, der kan fortælle os om vandløb og søer i Ribe amt og deres historie.

S. A.

	Pag.
Andreasen, C.: Bidrag til Vester Vedsted bys og kirkes historie	1925. 309
Brüel, I.: Klitterné i Ribe amt	1903. 64
Byriel, J. H.: Småtræk fra Vamdrupegnen i 1849	1907. 213
Fra fæste til selveje	1908. 171
Mikkelsgrande i Øster Vamdrup	1909. 100
Da de Hjarup gårdmænd lånte	1910. 182
Hellig Thøgers kirke i Endrupskov	1912. 352
Minder fra Foldingbroegnen i krigen 1848—50..	1912. 378
Fra Vamdrup sogn	1918. 639
Bruun, H.: Ribe amt 1662—1912	1912. 392
Bjerge, Poul: Kristen Madsen i Gammelby	1921. 369
Hodde og Tistrup i gamle dage	1915. 87
Carøe, K.: Terkel Eskildsen og hans salver	1914. 629
Feiberg, H. F.: Rumlepotten	1903. 122
Fogtmann, Katrine: Reskriptsamleren, justitsråd Laur. Fogtmann	1909. 48
Frederiksen, J. Chr.: Den gamle drivervej	1926. 403
Gedde, O. F.: Rytterfægningen ved Vorbasse	1904. 139
Godskesen, S.: En mands og en hustrus oplevelser i krigen 1864	1907. 39
Livet på Fanø i midten af forrige århundrede..	1919. 121
Hansen, H. S.: se Nissen, J.	
Hansen, Karl: Fra Bryndum sogn	1917. 454
Rakkerhuset i Forum	1923. 79
To gamle skifter fra Urupgård	1925. 292
Heilskov, Chr.: Historisk-topografisk tidsskrift — index for Ribe amt	1921. 293
Høyer, I. B.: Fra kvægpestens dage i det 18. årh.	1903. 138
Høy, Chr.: Handelsmanden, legatstifteren Chr. Vad, Sædding Vadgård	1921. 405
Helms, J.: Oplevelser i Ribe under krigen 1864.	1904. 1
Heltoft, J.: Bidrag til Outrup sogns skolehistorie	1927. 658
Hermansen, V.: Ribes tilstand 1735 og 1743	1926. 462
Herschend, P.: Småtræk fra Fanø på de store landboreformers tid	1927. 635
Hjorth-Nielsen, H.: Prokurator Chr. Giønge og hans alkoholforbrug	1926. 389
Jensen, H.: Hesselbro og flodens vande	1905. 145

	Pag.
Jensen, P. Feddersen: Fra Verst sogn	1917. 432
Jespersen, L.: Folkesynd og kirkestraf	1926. 419
Svenskerne i Skadsherred 1643—45	1926. 429
Jørgensen, H. G. A.: Tjæreborg kirke	1925. 279
Klitgård, C.: En gammel bryllupsvisе	1908. 165
En bryllupsvisе fra 1699	1915. 133
Kristensen, E. Tang: Et Orfejdebrev fra Ribe 1530...	1910. 191
En lille stump præstehistorie	1926. 400
Kristensen, Marius: Et middelalderligt signet	1908. 178
Grænser og grænseveje	1920. 279
Fra Ribe og omegn på Kristian Falsters tid...	1921. 441
Kristensen, K.: Mit første indtryk af Askov	1917. 564
Kristensen, H. K.: Om oprindelsen til stednavnene Lunde og Lundager i Vester Horne herred.	1926. 440
Knudsen, H.: En indberetning om Malt herred fra slut- ningen af 17. årh.	1914. 694
Sønden for lands lov og ret	1917. 389
Korsgård, Otto: Folkeliv i Skanderup sogn	1924. 107
Liljefalk, Axel: Kampen ved Ejstrup og Vrandrup 23. april 1849	1910. 3
Lindbæk, Johannes: Et vildt skud af slægten Vedel..	1914. 773
Lindskov, Chr.: Erindringer fra L. Andst	1913. 510
Løbner Jørgensen, Margrethe: Et blad af Sønderskov mølles historie	1922. 618
Lundbye, J. Th.: Studier over vejenes udvikling i Varde syssel i oldtiden	1923. 52
Madsen, J.: Vilslev i det 19. årh	1905. 27
Magister Maturin Castensen	1906. 51
Kærgård	1908. 71
Jested og Hillerup	1909. 3
Fra Jerne og Skads sogne	1910. 55
Janderup og Billum sogne	1911. 25
Sneum og Tjæreborg sogne	1913. 413
Møller, John M.: Uddrag af et 150-årigt håndskrift om den jyske hede	1909. 25
Mikkelsen, Mich.: Knud Lang, sognepræst til Vilslev og Hunderup	1912. 266
Et par træk af Mandø præstehistorie	1915. 213

	Pag.
Mikkelsen-Tønning, S.: Eneboeren Peder Martin i Skjelhøje.....	1926. 449
Madsen, Thorvald: Fra biskop H. A. Brorsons visitatser i Ribeeegnen	1922. 566
Mølgård, C. N.: Minder fra verdenskrigen.....	1927. 575
Nielsen, S.: Minder fra svundne dage	1905. 138
Nielsen, M. H.: Vestjyske skoleforhold i 18. årh.....	1909. 136
De kongerigske enklaver.....	1922. 485
Nielsen, N. S.: Træk af livet i Ho—Oxby i ældre dage.	1916. 305
En efterårsstorm	1919. 108
Nissen, J.: Om oplivelse af historisk sans	1903. 6
Fra den indbyrdes undervisnings dage.....	1903. 147
Degnen Oluf Hansen Lind i Vamdrup og den evangelisk-kristelige salmebog	1905. 69
Om fattigvæsen i Brørup og Lindkund sogne i 18. årh.	1905. 153
Nissen, J. og Hansen, H. S.: Sognefoged A. Kr. Hansen i Gesten	1904. 150
Om fastsættelse af en præsteenkepension i Skanderup 1794	1909. 32
Novrup, H. P. H.: Hans Pedersen i Novrup.....	1906. 136
Fra slavekrigens dage.....	1912. 372
Spredte træk fra Vardeegnen i krigsårene 1848—49—50	1914. 676
Høleer fra Kvie	1915. 123
Præster og hærremænd	1916. 336
Alslev og Hostrup kirker.....1917..487....	1918. 679
Alslev sogn	1920. 193
Olsen, J.: Om jydepotterne	1903. 36
Salt- og stivelsesindustri i Vardeegnen i forrige årh.....	1905. 15
Oxby gamle kirke og kirkegårde	1905. 118
Kong Frederik VI. rejse i Jylland, særlig i Ribe amt 1828.....	1906. 33
En hekseproces i Varde i Kr. IV.s tid	1907. 71
Hvorledes Varde enge kom under Lunderup ..	1909. 94
Nogle bemærkninger ang. det ældste Varde med slot og syssel	1910. 91
To strandinger på Jyllands vestkyst	1912. 251

	Pag.
Olsen, J.: Præsten Niels Andersen Svansø.....	1912. 297
Pedersen, G. la Cour: Skibelund og dets mindesmærker	1904. 113
Pedersen, P. K.: Minder fra Darum sogn.....	1908. 108
Lidt af Darum sogns historie.....	1927. 67
Pedersen, Mary: Hedens pionerer.....	1916. 374
Povlsen, H.: Kordegn og lærer Thomas Kr. Schmidt i Nordby på Fanø.....	1913. 619
Et brudstykke af Fanøs historie.....	1914. 764
Præsterne i Nordby på Fanø efter reformationen.	1915. 192
Nordby på Fanø i gamle dage.....	1916. 380
Richter, J.: Et par gamle mindetavler i Ølgod kirke..	1903. 124
Af Vejen—Læborg pastorats ældste præste- historie.....	1909. 118
Urolige majdage i Andst herred.....	1904. 169
Historisk samfund for Ribe amts mærke.....	1912. 405
Bygmesteren Peder Hollensen.....	1915. 108
Jægermesteren på Kærgård.....	1927. 603
Rosenkjær, J.: Emil Chr Hansen.....	1920. 238
Rohde, J. Th.: Biskop Tønne Bloch som feltpræst i årene 1758—62.....	1924. 161
Rosenvinge, Marie: Uddrag af copiebog for Ribe ho- spital.....	1924. 143
Schrøder, L.: Peder Palladius.....	1903. 21
Schøller, F. C. G.: Aktstykker og skrivelser om grænse- reguleringen efter Wienerfreden 1864 ...	1904. 37
Stemann, G.: Historisk samfund for Ribe amt.....	1903. 1
På Askov 1902.....	1903. 165
Ribe i stiftamtmand Moltkes tid.....	1907. 157
Spansk og fransk indkvartering i Ribe 1808... 1864.	1908. 3
Breve fra stiftamtmand Nielsen.....	1910. 117
Stormfloderne på Ribe amts vestkyst, dec. 1909 og nov. 1911.....	1914. 698
Stiftamtmand H. C. Nielsen.....	1912. 219
Fra Frederik VI. tid.....	1912. 366
En soldaterdagbog fra 1864.....	1913. 569
Fredning om gamle vejspor.....	1922. 599
Stemann, H.: Minder fra biskop Hertz' tid. 1906, 1. 1907, 3. 1910, 22. 1911, 74. 1912, 318. 1913, 462.....	1921. 433

	Pag.
Stemann, H.: Biskop Victor Kr. Hjort. 1919, 1. 1920, 141. 1921.	319
I Ribe 1814	1922. 552
Fra Randerup kirke	1922. 598
Stemann, J. D.: Stiftamtmand, Grev Sponnecks tilfange- tagelse i 1848	1911. 192
Kosakkerne i Ribe 1814	1913. 533
Det 17. lithauiske uhlanregiments indkvartering i Ribe 1814	1914. 737
Ribe i april 1848	1915. 1
Skousboe-Jensen, G.: Præsten C. F. Junghans og hans optegnelser i 1793-1829. 1907, 93. 1908, 39.	1909. 63
Justitsråd, stænderdeputeret Hans Wulff til El- kærholm	1908. 119
Schørring, C.: Præsten Jens Schørring i Hodde	1911. 1
Sundbo, A.: Til Jerne sogns historie	1914, 663. 1915. 40
Af Varde og Hjertings historie. 1917, 524. 1918, 573.	1919. 65
Sørensen, G.: En spansk hest og dens afkom	1914. 771
Sørensen, H. H.: Udejerengen	1918. 712
Fra Jerne sogn	1925. 223
Sponneck, F. V.: Stiftamtmand i Ribe, Marius Sabinus Wilhelm grev Sponneck under første sles- vigske krig	1916. 221
Schmidt, Aug. F.: Et blad af vore bierhvervs historie. 1922.	583
Stednavne i Skanderup	1923. 1
Om trældiget	1923. 82
Efterslet om trældiget m. m.	1924. 216
Om herredsfoged Jep Thomsen og Noesgård ..	1925. 264
Hellige kilder i Ribe amt	1926. 377
Eventyrets land	1927. 586
Spangsberg, L.: De gamle gravsten på Jerne kirkegård. 1922.	634
Skautrup, P.: Af Ditlev Hansen guldsmeds håndskrift. 1927.	643
Stampe, J.: Efterretning om strandinger	1926. 494
Termansen, C. N.: St. Clemens kirke i Ribe	1905. 1
Indskrifter fra gamle bygninger i Ribe	1918. 650
Tholle, Johannes: Haver og havebrug i Ribe amt i gamle dage	1927. 543
Uhd, N. H.: Et århundredes fremskridt	1906. 113
Vestergård, K. L.: Nissumkræmmerne	1912. 387

	Pag.
Vig, P. S.: Peder Vig i Fitting.....	1915. 137
Mormoner i Ribe amt.....	1918. 607
Øllgård, N. E.: Anders Sørensen Vedels mindesmærke i Ribe	1903. 51
Faldne og døde fra Sydvestjylland under kam- pene for Sønderjylland i 1848-50 og 1864.	1909. 104

INDTÆGT.

Kassebeholdning, overført fra $^{31}/_3$ 29	379.27
601 Medlemmer (forrige Aar 595)	2230.35
59 Subskribenter (forrige Aar 60).....	153.18
Salg af Aarbøger	337.95
Optaget Laan	246.00
Statstilskud	280.00
Tilskud fra Ribe Amt	100.00
Gave fra Læge Torbøl, Nr. Nebel	81.00
Tilskud fra Sparekassen for Ribe By og Omegn til Artiklen „Ribe Borgere“	200.00
Tilskud fra Hjelmstjerne-Rosencroneske Stif- telse til Artiklen „Ribe Borgere“	500.00
Renter fra 1ste Halvaar	12.54
— fra 2det —	9.93

Balance... 4530.22

Grundfonden:

Overført Kassebeholdning fra $^{31}/_3$ 1929	1331.12
Renter i Regnskabsaaret	68.28
Kassebeholdning $^{31}/_3$ 1930...	<u>1399.40</u>

Ladelund, $^6/_7$ 1930.

*Emil Konradi,
Kasserer.*

UDGIFT.

Aarsskriftet:

Bogtrykkerens Regning	1141.70
Redaktørløn	100.00
Udsendelse	67.00
Fragt og Porto	373.70
Forfatterhonorar for Aarbogen 1929—1930 ..	1356.00
Historisk Fællesforening, 2 Aars Bidrag.....	81.78
Repræsentation ved Fællesforeningens Aars- møde	38.50
Formanden i Deputation til København	64.40
Krans til Kammerherre Stemanns Baare	24.00
Bogindbinding	40.00
Foredragshonorarer	142.00
Leje af Sale, Avertering, Bestyrelsesmøder..	140.63
Tilbagebetalt Laan	246.00
Sekretærarbejde	50.00
Kassebeholdning ^{31/3} 1930	664.51
	<hr/>
Balance . . .	4530.22

Ladelund, 6/7 1930.

Emil Konradi,
Kasserer.

Det attesteres, at foranstaaende Regnskab er i Overensstemmelse med den os foreviste Kassebog.

De medfølgende Udgiftsbilag er gennemregnede og afstemte med Kassebogen, uden at der har været noget at bemærke.

Den kontante Beholdning er os forevist.

Ribe, den 14. Oktober 1930.

C. N. Termansen.

P. Lerche-Thomsen.

Am.

Foredragsmøder i 1930.

Tirslund 23. jan., Alkærsig talte om Vestjyllands bebyggelse. *Gørding* 13. feb., samme taler og foredrag. *Grindsted*, februar, samme taler og emne. *Lunde*, februar, Alkærsig. *Billum* okt., Alkærsig talte om Vardeegnens istidsgeologi, lærer H. K. Kristensen om sognets historie. *Rousthøje*, lærer Novrup talte. *Ribe* okt., pastor Mads Nielsen talte om gamle vestslesvigske bønder. Ved generalforsamlingen 16. marts talte lærer Mortensen, *Lindeballe*, om „Jysk jærn“, og højskolelærer Juhl Andersen om træk i vort folks væsen og sind.

Historisk samfund har nu 672 medlemmer (deraf 25 livsvarige) og 57 abonnenter. Men 1919 var der 700 medlemmer, så ikke engang dette mål er nået endnu, selv om det stadig er gået fremad (ifjor 641). Måske må vi bede vore tillidsmænd om en dygtig håndsrækning. Særlig i disse tider kan dette være nødvendigt. Iøvrigt må målet være mindst 1000 medlemmer. Så først kan et sådant samfund nogenlunde magte sine opgaver, og det er da også et mål, som de fleste amtssamfund har nået. Nogle er langt derover.

Ved den kommende generalforsamling i Ribe håber vi at få hr. musæumsinspektør *Hugo Matthiessen* til at tale. Men på grund af hans optagethed ved nationalmusæets omordning kan dagen først senere bestemmes og bekendtgøres, Antagelig sender vi i år en seddel til tillidsmændene.